

**Savez udruga za zaštitu potrošača
Hrvatske**

Iločka 6, 21000 Split
Telefon: 021/503 364, Faks: 021/503 365
MB: 2152703, Regstarski broj: 17002546

e-mail:

- predsjednik Saveza: retoi@st.t-com.hr
- tajništvo Saveza: info@potrosac-split.org
web: www.huzp.hr

Zadar, 06. prosinac 2007.godine

**STAV SAVEZA UDRUGA ZA ZAŠTITU POTROŠAČA HRVATSKE U SVEZI
AKTUALNE PROBLEMATIKE OKO POVEĆANJA CIJENA**

UVOD

Građane - potrošače u Republici Hrvatskoj, u zadnjih nekoliko mjeseci okupiraju dvije teme. Jedna, «put toplih riječi i osmjeha», u obliku predizbornih obećanja i druga «nešto hladnija i tmurnija» u obliku do sada realiziranih ali i najavljenih povećanja cijena.

Predizborna obećanja i sama izborna retorika nije se značajnije dotakle zaštite prava potrošača, a trebala je. Proizlazi da političari ili malo znaju o pravima potrošača, pa o tome ne žele govoriti, ili ih ta problematika može biti ni ne interesira. Slično je i sa potrošačima, a o čemu najbolje govore podaci koje je GfK – Centar za istraživanja tržišta objavio u studenome 2007. godine. Samo 27% potrošača zna da imamo poseban zakon o zaštiti potrošača, te samo 10% potrošača izjavljuje da je dobro informiran o svojim pravima.

Gdje se međusobno isprepliću i sudaraju prava potrošača i promjene cijena?

ZAKON O ZAŠTITI POTROŠAČA I CIJENE, TE MOGUĆNOSTI UDRUGA

Više je grupa proizvoda i usluga, odnosno načina formiranja njihovih cijena, na koje se organizirani potrošači trebaju ili ne trebaju oglašavati, pozivajući se na odredbe Zakona o zaštiti potrošača, ali isto tako treba kazati da je jedno od osnovnih prava potrošača, pravo na zaštitu gospodarskih interesa potrošača. Dakle bez obzira da li se radi o slobodnom načinu formiranja cijena ili reguliranim cijenama, glas potrošača se treba čuti kada isti procjena da je njihov gospodarski interes ugrožen. Primjeri prisutnih situacija:

1. Kretanje cijena prehrambenih proizvoda, te veliki dio drugih roba i usluga je nemoguće administrativno kontrolirati, a i opredijelili smo se za princip slobodnog formiranja cijena, te za takve slučajeve potrošače se može savjetovati samo sa: «ne kupovati», «kupovati u minimalnoj količini», «kupovati tamo gdje je najpovoljnija cijena» ili «kupiti zamjenski proizvod». No, odmah kažimo, trgovci su «pročitali» naše ponašanje i znaju da mi potrošači još uvijek nismo spremni na pravi odgovor. Što mislite, da li bi zajednička kampanja potrošačkih udruga, sindikata i drugih, rezultirala da zatražimo od potrošača da na neko vrijeme ne kupujemo neki proizvod? Ili, da jednu subotu ili nedjelju ne idemo u prodajni centar? Provedimo ankete, pa saznajmo.
2. Dio rasta cijena potječe od novih propisa, novih naknada, koje se počinju primjenjivati a da se o istim nije vodila javna rasprava, te zbog svojih nedorečenosti omogućuju da trgovac može iste zloupotrijebiti i u konačnome «koristiti» u svom interesu. Najbolji primjeri su naknada za električni i elektronski otpad i naknada za obnovljive izvore. Naknada za EE opremu je propisana u iznosu od 2,25 kn po kg za EE opremu i na istu se ne bi trebao obračunavati

Članice Saveza udruga za zaštitu potrošača Hrvatske:

Hrvatska udruga za zaštitu potrošača HUZP – Zagreb, Hrvatska udruga za zaštitu potrošača HUZP – Slavonski Brod, «Dalmatinski potrošač» Split, «Dubrovački potrošač» Dubrovnik, «Klub potrošača» Vodice, «Šibenski potrošač» Šibenik, Udruga za zaštitu potrošača Grada Samobora, Udruga za zaštitu potrošača komunalnih djelatnosti – Solin, Udruga za zaštitu prava potrošača «Potrošački centar» Rijeka i «Zadarski potrošač» Zadar

PDV. Pravilnik ja napisan tako da su trgovci u konačnome isti primijenili na način da se krajnjem kupcu naplaćuje i preko 4,00 kn/kg EE opreme, a naknada se na računu ni ne iskazuje posebno, što znači da se i na nju obračunava i naplaćuje PDV-e. Postupak koji smo pokrenuli prema Ministarstvu zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, za sada ne daje nikakve rezultate. Nema odgovora.

Naknada za obnovljive izvore je donesena i naplaćuje se svim potrošačima električne energije, a da prethodno nije proveden nikakav postupak koji se treba provesti kod povećanja cijene električne energije, jer je naknada proglašena «dodatkom» na cijenu i ako Zakon o energiji izričito kaže da su sve naknade sastavni dio cijene električne energije. I ako je i ovdje pokrenut postupak s naše strane, pravi odgovora još nismo zaprimili.

3. Regulirane cijene i cijene javnih usluga su one koje nas najviše i brinu i interesiraju. O cijenama nafte i naftnih derivata, koje su dijelom «regulirane», puno je već rečeno, nešto se i poduzimalo, ali očito je da će se i u tom dijelu morati zauzeti određeni stavovi, jer rast cijena nafte i naftnih derivata, te plina i električne energije dovode do pokretanja rasta većine cijena, a najgore je što se iza toga krije i veliki broj špekulacija trgovaca koji slobodno formiraju cijene, uz obrazloženje «da cijena mora ići gore radi rasta cijene svih ili određenog energenta». Upravo kod promjene ovih cijena, Zakon o zaštiti potrošača zahtjeva da se prije promjene cijene zatraži mišljenje savjetodavnog tijela, tako da se ne bi smjelo dogoditi da nastupi povećanje cijene neke javne usluge a da za to prethodno nije provedena procedura. Vidjeli smo da je i to moguće upravo na primjeru cijene električne energije koja je od lipnja 2007. do siječnja 2008. raste za 3,3% za kućanstva s naslova naknade za obnovljive izvore, a «cijena električne energije još uvijek nije mijenjana». Kod promjena reguliranih cijena bit ćemo izrazito oprezni i aktivni, a to tražimo i od nadležnih regulatornih tijela i ministarstava, te lokalne uprave i samouprave, za dio cijena za koje su oni nadležni.
4. Radi zaštite prava potrošača, Zakon o zaštiti potrošača je propisao i osnivanje Nacionalno vijeća za zaštitu potrošača, kao savjetodavnog tijela Vlade Republike Hrvatske, no isto još nije konstituirano i ako je rok za osnivanje istog bio početak studenog 2007. godine. Iz ovog razloga postoji opravdana bojazan da organizirani potrošači neće na vrijeme moći reagirati jer neće moći koristiti sve mehanizme za zaštitu svojih prava po Zakonu o zaštiti potrošača.

PREDLAŽEMO, ZAHTJEVAMO I OČEKUJEMO

1. Da Vlada Republike Hrvatske preispita svoje dosadašnje odluke u svezi politike cijena nafte i naftnih derivata i plina, te pronađe način da se čim manje dozvoli da se troškovi za naftne derivate i plin ugrađuju u druge cijene, poglavito cijenu električne energije.
Konkretno: Odnos cijena unutar naftnih derivata, te učešće pojedinog elementa u ukupnoj cijeni naftnih derivata i plina.
2. Da nadležna tijela, Hrvatska energetska regulatorna agencija (HERA) i Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva (MINGORP), kod provedbe nadzora izračuna troškova poslovanja energetskih subjekata i prijedloga promjene cijena s njihove strane, striktno poštuju i provode tarifne sustave i ne dozvole da se u cijenu «ugrade» neopravdani troškovi.

Članice Saveza udruga za zaštitu potrošača Hrvatske:

Hrvatska udruga za zaštitu potrošača HUZP – Zagreb, Hrvatska udruga za zaštitu potrošača HUZP – Slavonski Brod, «Dalmatinski potrošač» Split, «Dubrovački potrošač» Dubrovnik, «Klub potrošača» Vodice, «Šibenski potrošač» Šibenik, Udruga za zaštitu potrošača Grada Samobora, Udruga za zaštitu potrošača komunalnih djelatnosti – Solin, Udruga za zaštitu prava potrošača «Potrošački centar» Rijeka i «Zadarski potrošač» Zadar

Konkretno: Troškovi koje HEP ima u financiranju sportskih klubova, te svi ostalih troškova koji nisu vezani uz obavljanje osnovne djelatnosti.

3. Da se odgovorne osobe energetskih subjekata obvežu da iznesu prijedlog ušteda iz vlastitih rezervi, te da se javnost izvijesti što se u zadnjih nekoliko godina uradilo na tim pitanjima i što će se raditi u buduću, te da se rezultati ostvarenog povežu s reizborom i nagrađivanjem odgovornih.

Konkretno: Od gubitaka u prijenosu i distribuciji električne i toplinske energije, preko podataka o načinu vođenja i upravljanja, remontima, održavanju, internoj kontroli i slično, do stvarno potrebnog broja rukovodećih radnih mjesta i broja osoba s posebno ugovorenim plaćama.

4. Da se osigura potpuno provođenje odredbi Zakona o zaštiti potrošača kod donošenja odluka o promjeni cijena javnih usluga, te da se osigura da se prije donošenja odluke o promjeni cijena dobije na raspolaganje mišljenje savjetodavnog tijela u kojem su uključene potrošačke udruge, a da im se prethodno osiguraju materijali iz prethodno navedenog.

Konkretno: Prije donošenja odluke o povećanju cijene električne energije zatražiti mišljenje Savjeta za zaštitu potrošača pri HERA. Isto i za plin i toplinsku energiju.

5. Da «struka» utvrdi kolika je stvarna potreba za promjenom cijene određenog energenta, a da nakon toga Vlada Republike Hrvatske utvrdi «politiku» provedbe rasta cijena pojedinog energenta.

Konkretno: Potrošači bi trebali znati kolika je stvarna cijena određenog energenta i tko snosi razliku u cijeni ako je cijena niža od isplative cijene, jer u konačnome, otvaranje tržišta energentima nas očekuje već u ljeto 2008. godine. Bolje je sada reći evo me, nego poslije gdje sam.

6. U slučaju da se utvrdi da je potrebno pristupiti korekciji cijene određenog energenta, Vlada Republike Hrvatske isto treba provesti sa više manjih povećanja cijena u dužem periodu, te na taj način ne dozvoli «prelijevanje» efekta rasta cijene u proizvode i usluge na koje se rast cijene tog energenta ni ne odnosi.

Konkretno: Povećanje cijena za kućanstva ne bi se trebala odraziti na rast cijena drugih proizvoda, a isto bi trebalo planirati u manjim postocima, više puta, a sve vezano s terminima kad se i inače očitavaju bojila (travanj i listopad), te na taj način smanje troškovi energetskog subjekta.

7. Ne dozvoliti da odgovorne osobe iz MINGORP budu u sukobu interesa na način da su istovremeno budu odgovorne osobe u MINGORP i nadzornim odborima energetskog subjekata.

Konkretno: Gospodin Tomšić, pomoćnik ministra u MINGORP i predsjednik NO HEP-a.

8. Ponovo postaviti pitanje, jer isto je već postavljeno; Zašto Vlada Republike Hrvatske još nije konstituirala Nacionalno vijeća za zaštitu potrošača, te na taj način otežava potrošačima da zaštite svoja prava.

Konkretno: Rok za isto je istekao početkom studenog, jer je predviđeno da se u roku od tri mjeseca nakon stupanja na snagu novog Zakona o zaštiti potrošača osnuje Vijeće .

Predsjednik:
Nenad Kurtović

Članice Saveza udruga za zaštitu potrošača Hrvatske:

Hrvatska udruga za zaštitu potrošača HUZP – Zagreb, Hrvatska udruga za zaštitu potrošača HUZP – Slavonski Brod, «Dalmatinski potrošač» Split, «Dubrovački potrošač» Dubrovnik, «Klub potrošača» Vodice, «Šibenski potrošač» Šibenik, Udruga za zaštitu potrošača Grada Samobora, Udruga za zaštitu potrošača komunalnih djelatnosti – Solin, Udruga za zaštitu prava potrošača «Potrošački centar» Rijeka i «Zadarski potrošač» Zadar